

»Slovenski citrar«. Pod tem naslovom je izdala podjetna knjigarna L. Schwentnerja v Brežicah dve skladbi za citre kot prvi dve številki zbirke, katera se bo nadaljevala v nedoločenih rokih. Prvi zvezek obseza *Josipa Mešička* »Pozdrav slovenskim citrarjem« (cena 40 kr.); to je koračnica, sestavljena iz štirih dobro harmonizovanih narodnih pesnij: »Vojaški boben«, »Prešmentane citre«, »Pobič sem star šele osemnajst let« in »Nedeljo jutro vstala bom«. Fr. S. Koželjskega »Na vasi« (cena 45 kr.) prinaša kot drugi zvezek te-le narodne pesni, spretno v venček zvezane: »Slovensko dekle«, »Vinčice bi pil«, »Zdravo očka, mamca« in »Men' se dekle smili«. Ista knjigarnica objavlja, da izda v kratkem 1. zvezek Fr. S. Koželjskega »Poduk v igranju na citrah«.

—oe—

Slovensko-nemškega slovarja Wolfovega je izšel devetnajsti sešitek, obsega joč besede od spisnik — šesteroplosk. S tem se nagiblje h koncu ogromno delo, ki šteje že doslej 624 strani. Kakor se nam je povedalo, je dvajseti sešitek že tudi gotov, in potem je gradiva še za trinajst pol, in to bo dalo s popravki vred zopet tri sešitke. Vsega skupaj bode torej triindvajset sešitkov.

Ilustrovani modni listi skladišča dunajskih oblek. Izdajatelja *Gričar* & *Mejač*. Odgovorni urednik: *Ivan Mejač*. Izhajajo v marcu in septembru vsakega leta. — Doslej je izšla I. letnika št. 1., obseza joč pomladno in poletno sezono 1895. — Čitatelji bodo morda z glavami majali in se čudili, kako zaidejo modni listi, četudi samo njih naznanilo, v leposlovnih in znanstvenih časopisih. Toda mi smo teh mislij, da je ravno ta prvi ilustrovani modnik »signum temporis« in jako značilno in zanesljivo merilo za naš — vsestranski napredek. Pred dvajsetimi leti, ko so imeli naši dnevniki semtertja kak skromen inseratek, se pač ni nikomur izmed nas sanjalo, da se kdaj popnemo do — ilustrovanih modnih listov.

Knjižnice za mladino četrti zvezek, katerega naznanilo smo čitali v nekaterih slovenskih listih, nam doslej ni došel.

Iz hrvatskih leposlovnih časopisov. -- Nesreča, katera je zadela Ljubljano, je pobudila tudi zanimanje hrvaških ilustrovanih novin. Tako prinaša 10. številka »Dom i svijeta« opis potresa in pet podob, ki prikazujejo različna mesta Ljubljane, ki so po potresu močno poškodovana. Tudi »Prosvjeta« ima v 10. broju člančič o ljubljanskem potresu in 10 slik. Tudi sarajevska »Nada« se spominja simpatično nesrečne Ljubljane.

V 9. številki »Prosvjet« poroča znani glasbenik g. *F. Š. Kuhač* o Ipavčevi operi »Teharski plemiči« in hvali smer Ipavčevega skladanja, ki je slovensko-narodno. Zatem navaja sodbo bruskih listov, ki govore o predstavi te opere, ki se je vršila v Brnu dne 5. aprila 1895. leta. Vsi listi sodijo jednako, da Ipavčeva opera sicer nima virtuoznih pevskih partij, niti sijajne instrumentacije, ali hvalijo ljubkost melodij in to, da je skladatelj izvrstno pogodil značaj narodnega petja.

— Kako se po nepotrebnem cepijo književne moči pri naših južnih bratih, se ne vidi samo v tem, da se pisatelji in čitatelji, ki pišejo in čitajo cirilico, prav nič ne ozirajo na one, katerim rabi latinica, in obratno, nego tudi v tem, da prinašata istodobno dva hrvaška lista, ki izhajata v Zagrebu, prevod istega dela. Najnovejše delo Tolstega »Gospodar i sluga« je prevel za »Dom i svijet« neki brezimenjak, za »Vienac« pa je oskrbel prevod neki Is. V.

— V »Viencu« opisuje brezimni pisatelj, starinom Bošnjak, prav zanimljivo Sarajevo in sarajevske prilike.

— V 16. št. »Napredka«, časopisa za učitelje, nahajamo začetek dveh zanimivih razprav. Dr. J. Turić razpravlja o vprašanju, more-li se pomisliti pedagogija, ki bi

vredila za vse narode in vse čase. Namen ji je pokazati neupravičenost opozicije, ki se upira posnemanju tujih vzorov. Milan A. Miholjević pa piše o Tolstem kot pedagogu.

R. P.

Češka književnost. II. »Naše doba«. — Masarykove »Časové směry a tužby.« Preidimo k najnovejšim časopisom. V prvi vrsti naj omenimo za danes praški mesečnik »Naše doba«. Stopil je letos v drugo leto, izdajatelj mu je *dr. Josip Laichter*, urednik pa prof. *T. G. Masaryk*. »Naše Doba« je smotra za vedo, umetnost in socijalno življenje, v prvi vrsti za življenje in duševno delo češkega naroda. »Naše Doba« je plod češke literarne revolucije, ki pregleduje in premotruje stoletno delo preporeda, ki je torej kritiška revolucija. Poglobitev narodne prosvete bode njen sad. Češki narod mora ne le fiziški, ampak tudi duševno rasti; le narod, ki je probujen, in katerega vsaki pojedini član čuti, da je soodgovoren za narodni napredek, le tak narod se bode vzdržal in napredoval. Znamenito je pogodil ta program kritiške revolucije *T. G. Masaryk* s svojo študijo »Časové směry a tužby« (časovne smeri in težnje), katero prinaša letošnja »Naše Doba«. Le-ta spis je aktualne važnosti tudi za naše življenje, in zato podamo iz njega vsaj aforistiški nekaj njegovih globokih in obče zanimivih mislij. Masarykova študija pregleduje osnovne in temeljne ideje narodnostnega programa, da se razvidi, kaj je v njih zdravega, kaj ne, kaže, ob kakih idejah da se razvija narod, ter uči, s kakimi pripomočki da se dado najgotoveje doseči ideali češki.

Masaryk sega logiški in kritiški v početke preporeda češkega naroda, preiskujoč in kažoč, kje da je najti izvor »našim smerim in težnjam,« kaj da je v njih narodnega in starejšega, kaj-li tujega. V svesti si je, da še ni končan prepored češkega naroda, da je marveč nova doba le nadaljevanje onega historijskega razvitka, ki ga imenujemo prepored.

Preporod češkega naroda se je pričel v drugi polovici osemnajstega stoletja, in njegovo prvo obdobje sega do leta 1810. Značilen je za to dobo *Dobrovskij*. Le-ta je osnoval narodni program na idejah humanizma in prosvete 18. stoletja, torej na filozofski ideji humanitarnosti; temeljni obseg tega programa je: buditev narodne zavesti v Slovanih vobče in zlasti v Čehih. Drugo obdobje sega do leta 1848. in je označeno po *Kollárju* in *Jungmannu*. *Kollárjeva* domoljubna ideja je filozofski zopet osnovana na humanitarnosti in sicer tisti, ki se pojavlja v nemški literaturi, posebno pri Herderju. Utemeljila se je z njo narodnostna ideja, narodnost češka pa je obsežena v širjem okviru narodnosti slovanske. Ideja slovanska je ideja *Kollárjeva* in sploh cele dobe. Literarnemu delovanju je geslo slovanstvo in domoljubje. Narodnjakom je bilo vodilo: slovanska sedanjost in češka ter slovanska minolost, čeprav le nekritiški in nepopolno proučena.

Doba tretja je doba *Havlička* in *Palackega* in sega od prevrata 1. 1848. tja do osemdesetih let; v tej dobi se je popolnil narodni program literarni in teoretiški s politiškim programom. Tudi *Palackega* politiški program ima svoj vrhunec v humanitarni ideji in je na le-tej logiški utemeljen; toda pojem češke narodnosti se razumeva manj splošno in abstraktno, nego v prejšnjih dobah. »Čeh, ne Slovan« je *Havličku* geslo. *Havličkov* literarni in politiški program je bolj ljudski, nego *Palackega*; le-ta je nasprotno ustvaril program historijskega prava, to je, on hoče v soglasju s humanitarno idejo najti narodno in politiško sporazumljenje z Nemci. Naravno je, da je priznal s tem prednost plemstva kot dotedanjega nositelja politiških pravic. Naše obdobje (počenši z osemdesetimi leti) pa se ne odlikuje toliko po politiškem, ampak zlasti po liberalnem in socijalnem gibanju.

(Dalje prihodnjič.)

